

KISEBBSÉGI JOG

Nemzeti kisebbségek – a kisebbségek jogai és az állam területi integritásának védelme

Mitić, Miodrag: Nacionalne manjine – Prava pripadnika manjina i zaštita teritorijalnog integriteta država, Službeni list SRJ, 1998.

A modern állam kialakulásával a nemzeti kisebbségek és interetnikus kapcsolatok kérdésével való foglalkozás egyre nagyobb teret nyert, mely idővel kikerült az egyes államok kizárólagos hatásköréből és nemzetközi szervezetek figyelmének tárgyává vált.

Annak ellenére, hogy Miodrag Mitić a nemzeti kisebbségekről szóló könyve 1998-ban látott napvilágot, a szerző a kötetben olyan kérdéseket taglal, melyek a mai napig nem vesztek aktualitásukból. A könyv központi témája hogy miként tudja az állam összehangolni a kisebbségi igényeket az állam és az államalkotó nemzet érdekeivel.

Mitić a nemzeti kisebbségek és a nemzetállamok között felmerülő társadalmi-jogi problémákat Európa országainak példáján keresztül mutatja be. Véleménye szerint a kontinens államainak nemzeti és regionális jogi szabályozása, kisebbségpolitikája az egyik legfejlettebb a világon.

A szerző munkájában arra vállalkozott, hogy 20 európai ország példáján keresztül (Finnország, Dánia, Svájc, Spanyolország, Olaszország, Ukrajna, Belgium, Németország, Írország, Ausztria, Magyarország, Románia, Szlovákia, Lengyelország, az egykori Jugoszlávia és a későbbi Szerbia és Montenegró, Horvátország, Bosznia és Hercegovina, Macedónia, Szlovénia, Franciaország) adjon betekintést ezen államok nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos alkotmányos rendelkezéseibe és jogszabályaiba, beleértve azokat a kormányrendeleteket is, melyek az ország szuverenitását és területi integritását hivatottak megővni az esetleges kisebbségi jogokkal való visszaélés esetén. Mindezek mellett a kö-

tetben foglalkozik a nemzetközi szervezetek által kialakított normákkal és jogszabályokkal, melyek az államok nemzeti kisebbségeikkel szemben tanúsított magatartását szabályozzák.

Mitić könyvében nehezményezi, hogy a nemzetközi szakirodalom főként a kelet-közép- és délkelet-európai államok kisebbségpolitikájával és jogalkotásával van elfoglalva, míg pl. Franciaország el sem ismeri az ország területén élő etnikai kisebbségeket, csak az egyetemes emberi jogokat alkalmazza.

A szerző szerint kulcsfontosságú, hogy az állam normatív rendezze a kisebbségek ügyét, biztosítsa számukra az általános emberi jogokat, az egyenlő bánásmód elvét, kiküszöbölje az esélyegyenlőtlenséget valamint lehetővé tegye kulturájuk, nyelvük, vallásuk szabad gyakorlását és nemzeti identitástudatuk fejlesztését, mindezt oly módon, hogy ne sértse a számukra otthont nyújtó állam érdekeit.

Mivel az említett európai országok nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos alkotmányos rendelkezései nagyon különbözőek, az a következtetés vonható le, hogy nincs egységes szemlélet a kisebbségi jogok területén – még az EU országain belül sem. Ennek következtében nincs kialakítva egységes kisebbségvédelmi rendszer sem. Az országok aszerint, hogy miként értelmezik a nemzeti kisebbségeket, a következő 3 nagy csoportra oszthatóak:

Az első csoportba azok az országok tartoznak, melyek alkotmánya csak az egységes nemzet fogalmát ismeri el, más etnikai származást nem vesz figyelembe (pl. Franciaország, Bulgária). A kisebbségek elismerését ellenzők szerint ezek elismerése és kollektív jogok biztosítása ellentétes a francia állam olyan alapelveivel, mint az ország egységes nemzetállamként való meghatározása, vagy az állampolgárok törvény előtti egyenlősége.

A második csoportba azok az országok tartoznak, melyek az állam területén élő nemzeti közösségeket nem osztják többségre és kisebbségre, ezért el is kerülnek a nemzeti kisebbség megnevezést (pl. Svájc, Finnország). Mindezek mellett ezek az államok nem használják az „anyaország” elnevezést sem.

A harmadik csoportot alkotó államok azok, melyek alkotmányában szerepel a többségi nemzet és etnikai kisebbségek kategóriája. Ide

tartoznak Közép-Kelet- és Délkelet-Európa országai, valamint néhány nyugat-európai ország, mint pl. Ausztria. A csoportba tartozó államok kisebbségpolitikájában fontos szerepet játszanak a kétoldalú szerződések, melyekkel igyekeznek nemcsak a jó diplomáciai, politikai, gazdasági kapcsolatot fenntartani, hanem az anyaország határain kívül rekedt nemzettársak társadalmi-jogi helyzetét is javítani.

Ezek a megoldások nem végleges modellek, mindegyik más-más politikai, társadalmi, történelmi, gazdasági, kulturális körülmények között látott napvilágot, és emiatt nehéz lenne ezeket a rendelkezéseket minden korrekció nélkül átültetni más társadalmi-gazdasági háttérrel rendelkező országok törvényhozási rendszerébe. Ezek csupán jogi konstrukciók, melyek stabilitása sok más tényezőtől is függ. Ezek közül a két legfontosabb: a jogállamiság és az etnikai tolerancia. E két feltétel megléte nélkül nincs lehetőség a nemzeti kisebbségek jogainak érvényre juttatására, attól függetlenül, hogy az adott ország mennyire bőkezű a kisebbségi jogok meghozatalánál és azok elfogadásánál.

Zsivity Tímea

NEMZETI ÉS ETNIKAI KISEBBSÉGEK TÖRTÉNETE

Magyar hadifoglyok a karagandai területen

Dulatbekov, Nurlan O.: Vengerszkije vojennoplennije v Karagandinszkoj oblasztyi, Karaganda: RIO „Bolasak – Baszpa” 2013. 248 old.

A második világháború a XX. század egyik legnagyobb tragédiája. Milliók életét vette el és ítélte szenvedésre. A háborús évek lezárása után viszont még számtalan ember sínylődött munkatáborokban. Ezeket a munkatáborokat és az ott élők életét mutatja be Nurlan Dulatbekov 2013-ban megjelent kötete.

Dulatbekov a Karagandai Bolasak Egyetem rektora, több tudományos műhely vezetője, a Kazahsztáni Tudományos Akadémia rendes tagja, valamint többszöri állami kitüntetésben részesült jogtudós. A *Magyar hadifoglyok a Karagandai területen* című munkáját 2013-ban adta ki az egyetemen működő kutatóműhely. A kazah, orosz és angol nyelven írt könyvet 2013. árpilis 30-án a budapesti Terror Háza Múzeumban rendezett *Karlag – emlékezés a jövő nevében* című könyvbemutatón ismerhette meg a magyar közönség. Dulatbekov említett munkája mellett tizennégy másik a Karlag (Karagandai lágerrendszer) tematikájának szentelt könyvet is bemutatottak a rendezvényen.

Dulatbekov kutatása komoly forrásbázissal rendelkezik. A könyv megírásához felhasznált anyagot öt csoportba tömöríti, ezeken belül néhol alcsoportokat is megjelöl. A levéltári források közül a legfontosabbak az Orosz Föderáció Állami Levéltára, az Orosz Állami Katonai Levéltár, a Karagandai Területi Állami Levéltár, valamint a Zsezkazgani Városi Állami Levéltár. A levéltári források mellett a szerző dokumentum kiadványokat, kutatási adatokat, tudományos kiadványokat, disszertációkat valamint különböző segédkiadványokat is felhasznált munkájában (239-245 o.).